Polak e. a.

heeft als grootste grief, dat haar standpunt geen enkele aandacht krijgt, dat noch de Minister, noch de Tweede Kamer daartegen iets meer hebben aangevoerd dan het argument, dat de Harderwijkers en de Ermeloërs niet liggen. Minister en Tweede Kamer hebben tot nu toe gedaan alsof dit wetsontwerp een vanzelfsprekende zaak is. Ik vind het een heel redelijk verlangen van Harderwijk, dat blijkt uit de stukken die deze gemeente aan ons en de Minister heeft toegezonden, dat wij nu eens horen wat de klemmende argumenten zijn waarom, naar mijn indruk in afwijking van het overigens gevoerde beleid, deze afzonderlijke gemeente wordt gesticht en waarom de toch zo voor de hand liggende oplossing die al in 1959 door de Tweede Kamer met enige klem werd gevraagd niet is gekozen en waarom wij, nu met een nóg soberder toelichting, moeten aanvaarden dat Ermelo een afzonderlijke gemeente wordt.

De heer **Eisma** (D'66): Mijnheer de Voorzitter! Zoals in diverse dagbladen al werd vermeld, is tijdens de vergadering van de Commissie voor Binnenlandse Zaken op 6 juli jl. alléén door D'66 kritiek geleverd op het onderhavige wetsontwerp. Dit leidde tot een voortgezet overleg door de commissie op 23 augustus, waarop het voor ons verheugend was te constateren dat ook andere fracties in deze Kamer inmiddels redenen hadden gevonden dit wetsontwerp met reserve tegemoet te treden. De heer Polak heeft daarvan zoëven getuigd.

Laat ik vooropstellen dat alle woorden die hier met betrekking tot het onderhavige wetsontwerp worden gesproken niet voor de eerste maal gesproken worden. Alles wat over dit wetsontwerp nu nog wordt gezegd, zal al wel eens zijn gezegd. Dit ontmoedigt onze fractie echter geenszins, aangezien niet anders kan worden verwacht bij een zaak die sinds 1887 aanhangig is. Wij hebben daarbij het voordeel, dat wij door een verblijf van pas enkele maanden in deze Kamer enigszins onbevangen met dit wetsontwerp werden geconfronteerd en daarbij op enkele opmerkelijkheden stuitten.

Mijnheer de Voorzitter! D'66 heeft begrip voor een scheiding van de kernen Nunspeet en Ermelo, waardoor bestuurlijk en maatschappelijk betere eenheden ontstaan. Een creatie van twee afzonderlijke kernen lijkt echter minder gewenst, omdat het om diverse redenen mogelijk lijkt Ermelo-dorp met Harderwijk in één gemeente onder te brengen. Daarover zal het vervolg van mijn betoog dan ook voornamelijk handelen.

In de tweede nota over de ruimtelijke ordening in Nederland is Harderwijk een krachtige groei toegedacht als centrumgemeente voor de noordwest-Veluwe. Het gevaar is nu groot dat zonder samenvoeging door de twee afzonderlijke gemeenten het peil van voorzieningen net niet wordt gehaald, dat door één gemeente wel zou kunnen worden bereikt. De heer Polak duidde daar zoëven ook op. Bovendien wordt in de memorie van toelichting gesteld, dat voor de komende 20 à 30 jaren Harderwijk met de gebiedsuitbreiding in zijn natuurlijke bevolkingsaanwas kan voorzien. Moet er, nog afgezien van een sterkere expansie, van uit worden gegaan dat Harderwijk door deze bestuurlijke maatregel alleen al met zijn natuurlijke aanwas in moeilijkheden komt na deze afzienbare periode, dus nog afgezien van alle externe groeifactoren? Dat zou op een kortzichtig bestuurlijke maatregel lijken. Trouwens, de Minister erkent dat een spreiding van de bevolking over Harderwijk en Ermelo-Nunspeet bestuurlijk geen ideale situatie zal zijn. Dat staat in de memorie van toelichting.

Eigenlijk, mijnheer de Voorzitter, bestaat er van alle kanten ontevredenheid met dit wetsvoorstel. Ook de Minister draagt in de memorie van toelichting eigenlijk alleen maar argumenten aan die de bezwaren tegen het niet-samengaan van Ermelo en Harderwijk accentueren. Ondanks dit alles is het enige argument waarop de Minister tot twee gemeenten komt, dat de bevolking van Harderwijk en die van Ermelo-dorp elkaar niet liggen en niet in één gemeentelijk verband horen.

Evenals de heer Polak vraag ik mij af, welke criteria zijn gebruikt om dit vage gevoel te meten. Waarop is dit anders gebaseerd dan op een uitspraak in die richting van de gemeente Ermelo, terwijl gedeputeerde staten van Gelderland dit gevoel indertijd niet deelden? Zou voor een dermate belangrijke beslissing een enquête-onderzoek onder de steeds meer een allochtoon karakter vertonende bevolking van Ermelo niet gewenst geweest zijn? Het is een bevolking die bovendien door een voornamelijk autochtoon gemeentebestuur wordt bestuurd. Bij een dergelijke enquête onder de bevolking zou vanzelfsprekend de andere partij – dat is dus in dit geval Harderwijk – ook betrokken moeten zijn. Vanuit mijn sociologische professie verwacht ik als resultaat van zo'n onderzoek minder aversie tegen elkaar van Ermelo en Harderwijk dan waarvan in dit wetsontwerp wordt uitgegaan. De ambtsvoorganger van de Minister merkt zelf trouwens op in de memorie van toelichting dat geluiden van niet bij elkaar willen zijn plegen te verstommen in de loop van de tijd. Waarom dan geen vertrouwen geschonken aan deze bestuurlijk logische samenvoeging?

Belangrijk voor de toekomst is, of de huidige Minister bij een volgende gemeentelijke grenswijzigingsprocedure bereid is, de bevolking directer bij zijn oordeelsvorming te betrekken. Dat is voor ons een uitermate belangrijk punt, ook bij de beschouwing van dit wetsontwerp.

Het nieuwe grondgebied van 312 ha, dat door een rijksweg van Harderwijk wordt gescheiden, vormt een volgend problematisch geheel in dit wetsvoorstel. Het gevaar lijkt bijzonder groot dat volgens artikel 7 van de Wet op de ruimtelijke ordening Ermelo niet zal instemmen met woonbebouwing van dit gebied, aangezien dan pas – na de bebouwing dus – in volle omvang het ridicule visueel zal worden van twee kernen in afzonderlijk gemeentelijk verband, die dan slechts 4,5 km van elkaar verwijderd zullen zijn. Hoe is überhaupt een ruimte te kiezen, die geordend moet worden terwijl ze door de rijksweg van de kern wordt afgesneden? Vormen – en dit is slechts een klein onderdeel van de ruimtelijke problematiek – de kunstwerken die dan ongetwijfeld zullen moeten worden aangelegd geen extra hoge financiële last?

Mijnheer de Voorzitter! Er is, aangezien met een blanco eindverslag is gewerkt, afgesproken dat de betogen niet te detaillistisch en te lang zouden zijn. Daarom tot slot nog een enkele vraag. Welke zijn de vermoedelijke gevolgen voor de politieke samenstelling van de nieuw te kiezen gemeenteraden? Aangezien in een vorig stadium reeds werd gesproken over een gemeentelijke herindeling van de noordwest-Veluwe, waarin de onderhavige dan zou passen als naar ik meen tweede fase in het geheel, wekt het bevreemding dat Uddel, dat hoort bij de gemeente Apeldoorn en een aaneengesloten geheel vormt met Elspeet, Staverden, Leuvenum en Speulde (alle bij de gemeente Ermelo), niet bij deze gemeentelijke herindeling is betrokken.

Welke zijn de financiële consequenties? De heer Polak heeft hiernaar ook reeds gevraagd. Daarbij zij opgemerkt dat in 1958, gezien de hiermee gepaard gaande extra uitgaven over deze zaak werd gesproken als „vreemd aandoend in een periode van bestedingsbeperking".

Al met al zijn dit een aantal ernstige vraagpunten. De beantwoording door de Minister zal ons het gevoel moeten geven of het beter is ten halve te keren of met veel bedenkingen dit voorstel te steunen. Met de onderhavige bestuurlijke herindeling ware veel eerder in te stemmen indien een zware gewestvorming te verwachten zou zijn – helaas verwachten wij dat niet – waarin sterke bestuurlijke bevoegdheden van het gewest, waardoor een centralisatie ontstaat, gecompenseerd zouden worden door een decentralisatie van eigen, andersoortige bestuurstaken door kleinere leefgemeenschappen. Dat zijn dan de gemeenten in deze vorm. Hierover zal de Minister op deze plaats en op dit tijdstip waarschijnlijk geen uitspraken willen of kunnen doen. Ik kan mij dat goed voorstellen.

Wil de Minister, ten slotte, ramen hoeveel tijd de totstandkoming van een nieuw wetsontwerp, waarin Ermelo-dorp en Harderwijk tot één gemeente worden verklaard, in beslag zal nemen? Dit laatste is niet meer dan informatief bedoeld.